

«ایران» از ایده اولیه طرح «بهینه سازی اشیای تاریخی و گنج‌ها» گزارش می دهد

دو دهه تلاش برای جرم زدایی از «حراج» اشیای باستانی

زهرا کشوری
دبیر ژبست بوم

آذرماه ۸۸ بود که روزنامه‌های سراسری از خروج اشیای تاریخی ایران از مبادی رسمی کشور خبر دادند. این خبر به واکنش «حمید بقایی» رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور منجر شد. او در نامه‌ای به دادستانی خواست تا اسناد و مدارک را از این روزنامه‌ها به سازمان میراث فرهنگی برساند تا متولی اصلی میراث فرهنگی بتواند از خروج اشیا جلوگیری کند. تنها یک هفته بعد از این ماجرا، نهادهای اطلاعاتی «سپاستیان زاوالا»، دیپلمات سابقبه آرژانتینی را با پنج چمدان شیء تاریخی و باستانی در حال خروج از گمرک ایران دستگیر کردند. بخشی از اشیایی که او قصد داشت از کشور خارج کند متعلق به حوزه ۵ هزارساله هلیل رود در جیرفت بود. این بار هم رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی دست پیش را گرفت و اعلام کرد اگر رسانه‌ها گزرا به دست آنها داد بود، احتمالاً دیپلمات آرژانتینی هرگز پایش به گمرک نمی‌رسید! مسأله با ضبط اشیا تمام شد و سرنوشت آن پنج چمدان شیء هرگز برای رسانه‌ها معلوم نشد. رسانه‌ها هرگز متوجه نشدند آن اشیای باستانی به موزه ملی برده شد یا در جایی دیگر پنهان شد؟ همچنین مشخص نشد زاوالا از چه طریقی این اشیا را به دست آورده بود؟ باقی اشیا متعلق به چه دوره و چه محوطه‌ای بودند؟ ...

محسنی بندپی نماینده و عضو فرانسسیون گردشگری مجلس شورای اسلامی آن روزها به «تهران‌شور» گفت:«این اتفاق تحت یک پوشش قرار گرفت و از دید عموم پنهان شد. علاوه بر تخلف این سفیر، دولت ترکیه هم در همان زمان اعلام کرد که محموله‌هایی از اشیای عتیقه به کشور ترکیه وارد شده که باعث رونق در بازار ترکیه شده است.» بعد از ضبط ۵ چمدان، پرونده تمام کاوش‌های باستان‌شناسی بسته شد و باستان‌شناسان بنام و قهار ایرانی یکی یکی روانه کنج خانه‌هایشان شدند تا خانه تکانی اساسی در موزه ملی با هزاران اشیا ثبت نشده انجام شود. آن روزها بسیاری از منتقدان و دل‌نگارنان میراث فرهنگی یک اتهام را به رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی وارد کردند. منتقدان می‌گفتند که اشیای تاریخی ایران باستان به اسم برگزاری نمایش و معرفی آثار ایران و همچنین به اسم مطالعه روی میراث ایران از کشور خارج شده و هرگز به آن اندازه که خارج شده بودند، به کشور بازنگشته‌اند. این اتهام از سوی روح‌الله احمدزاده کرمانی که پیش از بقایی تصدی سازمان را برعهده داشت هم به بقایی وارد شد. مدعی خروج ۶۰۰ هزار شیء باستانی از کشور توسط حمید بقایی در زمان

محوطه باستانی کنار مندل در جیرفت

همین تمه بیرون کشیدند. مهم‌ترین یافته‌های جیرفت چهار کتیبه خطی است. کشف دو کتیبه نتیجه حفاری‌های غیرمجاز بود که بعدها با فعالیت‌های فرهنگی مجیدزاده پس داده شد. کتیبه‌ها در میان دژ پادشاهی پیدا شد و باستان‌شناسان اسم آن را «خط شاهی» نهادند. همچنین بررسی خط را به «استاین کلر» زبان شناس و محقق دانشگاه هاروارد سپردند که نتیجه مطالعات «استاین کلر» جنجال برانگیز شد. استاین کلر پس از انجام مطالعات خود اعلام کرد که نباید از این خط به نام «خط عیلامی» که زیر نفوذ تمدن بین‌النهرین بوده است نام برد، بلکه به یابندگان آثار تاریخی امیدوارم از قاجاق جلوگیری و این آثار ملی را حفظ کنیم.» این بند هم آه از نهاد باستان‌شناسان برآورد تا آنها از آن تصمیم‌های عمارت آزادی برای حفاظت از محوطه‌ها و سایت‌های باستان‌شناسی نام ببرند که راه قاچاقچیان به محوطه‌های باستانی را به صورت قانونی هموار می‌کند.

«سیدمحمد بهشتی» رئیس سابق پژوهشگاه میراث فرهنگی کشور در سال مذکور در گفت‌وگو با «ایران» تعیین «ردیف بودجه» حق کشف برای فعالان میراث فرهنگی کشور را یک گام خطرناک خواند و اعتقاد داشت که اگر این طرح در بهارستان رای بیآورد، یک کار غیرمجاز حفاری غیرمجاز) مجاز می شود.

به اعتقاد بهشتی، تعیین ردیف بودجه به‌عنوان «حق کشف» یعنی سازمان میراث فرهنگی دارد به مردم تلویحاً می‌گوید «اشکال ندارد محوطه‌های باستانی را حفاری کنید!» که بسیاری این طرح را هم ادامه همان طرح حمید بقایی دانستند.

چرا نماینده کرمان دنبال خریدوفروش اشیای باستانی است؟

نام نماینده کرمان و جیرفت

هم در میان امضا کنندگان طرح خطرناک خریدوفروش اشیای تاریخی و باستانی است. نکته‌ای که از

▪ یکشنبه ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۱
▪ سال بیست و هشتم
▪ شماره ۷۹۰۷

چه سازمانی ذخیره‌گاه ژنتیکی یاسوج را برای ساخت و ساز واگذار کرد؟

ضرب الاجل برای ادامه ساخت و سازها!

بیتابانه‌رعظیمی
خبرنگار

پارک جنگلی یاسوج این روزها حال خوبی ندارد. به گفته فعالان محیط‌زیست، برخی از ارگان‌ها و سازمان‌ها نظیر مؤسسه اوج، سازمان امور عشایر، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، شرکت نفت و حتی سپاه در این ذخیره‌گاه ژنتیکی منابع طبیعی، ساخت و سازهای غیرقانونی انجام داده‌اند. با وجود این، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری کهگیلویه و بویراحمد در گفت‌وگو با «ایران» از تشدید مبارزه با زمین‌خواری، کوه‌خواری و جنگل‌خواری در استان خبر داده و نکته عجیبی کرده‌اند خواست تا تار یک ضرب الاجل سه روزه وضعیت پارک جنگلی را تعیین تکلیف کرده و دستگاه‌های خود را برای انجام کار در این مکان مستقر کنند زیرا در غیر این صورت پروژه پارک جنگلی از آنها گرفته شده و به بخش خصوصی واگذار خواهد شد.

اما وی این سؤال را پاسخ نمی‌دهد که طی مدت تعیین شده برای ضرب‌الاجل دستگاه و نهادهای مختلف قرار بوده چه برنامه‌ای در این ذخیرگاه ژنتیکی انجام بدهند که این باعث می‌شود فعالان حرف‌های او را به معنای ساخت و ساز بیشتر در این منطقه ارزشمند اکولوژیکی تعبیر کنند.

«کیامرت حاجی‌زاده» می‌گوید، هم اکنون زمین‌خواری به اشکال گوناگون خود در استان رواج پیدا کرده و روستاها، حاشیه شهرها، حریم راه‌ها، دامنه کوه‌ها و جنگل‌ها در معرض جدی تجاوز قرار گرفته است. نوع دیگر زمین‌خواری، متقاضیان طرح‌های تولیدی و اقتصادی هستند که با واگذاری زمین‌های دولتی بعد از چندین سال، هیچ اقدامی انجام نداده و به همان شکل آن را حفظ کرده‌اند.

▪ برخورد قاطع با کوه‌خواری!

وی در خصوص کوه‌خواری برخی از دستگاه‌ها در پارک جنگلی یاسوج می‌گوید: سال‌ها پیش برخی از دستگاه‌ها با بهانه‌هایی نظیر گردشگری و... در منابع ملی، ساخت و ساز کرده‌اند که باید جلوی این کار گرفته شود که در این خصوص دستگاه‌های دولتی در اولویت قرار دارند. از طرفی شاهدیم که دل جنگل، ساخت و ساز انجام شده و در حیرت هستیم که چطورو از چه طریقی مصالح ساختمانی به آنجا منتقل شده است؟ البته از زمین‌های واگذار شده به ۴۰ طرح، تاکنون بیش از ۴۰ مورد از آنها خلع بد شده‌اند.

این سئوال ادامه می‌دهد: متجاوزان به عرصه‌های منابع ملی در استان در هر شرایطی احساس امنیت نخواهند کرد و مطمئن باشند که حتی با کمترین تجاوز به عرصه‌های ملی برخورد قانونی و سخت به عمل می‌آید.

▪ تاراج منابع ملی

در همین حال «آرش نیک‌خو» فعال محیط‌زیست در خصوص زمین‌خواری در بخش‌هایی از پارک جنگلی یاسوج به «ایران» می‌گوید: پارک جنگلی یاسوج با ذخیره‌گاه ژنتیکی درختان طبیعی، بیشتر تحت نظارت اداره منابع طبیعی قرار داشت. اما پس از مدتی طبق مصوبه‌ای به شهرداری یاسوج واگذار شد و مقرر شد عملیات جمع‌آوری زیاده‌ها، زیاده‌های مختلف و نظافت و نگهداری و... توسط شهرداری منطقه انجام شود. اما در این مدت شهرداری نه تنها عملیات پاکسازی و جمع‌آوری زیاله‌ها را انجام نداد بلکه بخشی از زمین‌های پارک جنگلی را به شرکت نفت، مؤسسه اوج، سازمان امور عشایر، سازمان گردشگری، شرکت نفت و سپاه واگذار کرد. به گفته نیک‌خو، در حدود ۷۰ هکتار از زمین‌های پارک جنگلی یاسوج، برای ساخت اسکان تفریحی کارکنان به شرکت نفت واگذار شده است. البته پروژه ساخت و ساز از چندین سال پیش آغاز شده و هم اکنون اسکلت ساخت و سازها بنا شده است. این فعال محیط‌زیست ادامه می‌دهد: حقیقت آن است که پس از واگذاری پارک جنگلی یاسوج به شهرداری، ارگان‌ها و دستگاه‌های مختلف ورود کرده و در بخش‌هایی از این سرمایه ملی و طبیعی ساخت و ساز کرده‌اند. بخشی از درختان جنگلی نیز قطع شده و زمین‌خواری و کوه‌خواری در این منطقه تشدید شده است. حال سؤال این است که چرا باید در بهترین نقطه ذخیره‌گاه ژنتیکی، این ساخت و سازها انجام شود؟ مگر جای دیگر غیر از جنگل‌های بلوط برای ساخت و ساز وجود ندارد؟! چرا شهرداری و اداره منابع طبیعی دست روی دست گذاشته‌اند تا اینگونه منابع ملی مورد تاراج دستگاه‌ها و ارگان‌های دولتی و خصوصی قرار گیرد؟!

▪ تکذیب ساخت و ساز شرکت نفت!

به رغم انتشار تصاویر و فیلم‌هایی از ساخت و سازهای غیرقانونی مؤسسه اوج و شرکت نفت در بخش‌هایی از پارک جنگلی یاسوج، «نستهن مقدم» شهردار یاسوج هرگونه زمین‌خواری در این پارک را تکذیب کرده و به «ایران» می‌گوید: زمین‌های واگذار شده به برخی از دستگاه‌ها، ربطی به شهرداری نداشته و متولی این امر منابع طبیعی استان است. البته دولت‌های قبل، بهره‌برداری با رعایت الزامات محیط‌زیستی را به برخی از دستگاه‌ها مانند میراث فرهنگی و امور عشایر سپرده است. وی ساخت و ساز شرکت نفت در بخشی از پارک را نیز تکذیب کرده و می‌گوید: ساخت و ساز توسط شرکت نفت در حد پیشنهادهای یک درخواست کتبی بوده و در این مدت نه یک متر مربع به این شرکت واگذار شده و نه سازه‌ای تاکنون ایجاد شده است. به گفته شهردار یاسوج، شرکت نفت به‌دلیل مخالف‌هایی از سوی شرکت‌های ذیربط، امکان هیچ گونه ورودی به موضوع نکرده و به جز میراث فرهنگی و سازمان امور عشایر هیچ ارگان دیگری در این پارک ساخت و سازی انجام نداده است.

ایستنا- «علی محمد طهماسبی»
دبیر ستاد ملی سیاستگذاری و هماهنگی مدیریت گردوغبار کشور

با اشاره به مساحت ۲۷۰ میلیون کیلومتری کانون‌های گردوغبار در اطراف ایران گفت: خاورمیانه پس از صحرای بزرگ آفریقا دومین تولیدکننده بزرگ گردوغبار در جهان است.

ایرنا- «نادر فلاحی» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل گفت: نیمه اول امسال با افتتاح ۱۱ طرح مهم گردشگری در مناطق مختلف استان برای ۳۰۰ نفر زمینه اشتغال ایجاد می‌شود.

ایستنا- «ضیایان» رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا از بارش پراکنده، رعدوبرق و وزش باد همراه با خیزش گردوختاک و طوفان شن در برخی نقاط کشور خبر داد.

ایرنا- «احمد حاجی‌زاده» معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استانداری قم گفت: تأمین و تخصیص حقابه‌ها و تالاب‌های استان بویژه حفظ حقابه تالاب مره از اولویت‌هایی است که از دستگاه‌های استانی و ملی با جدیت پیگیری خواهد کرد.

ایستنا- «علیرضاهاشمی» مؤسس و مدیر گروه انجمن پرندشناسی و پرندنگری طرلان، یکی از مهم‌ترین تأثیرات آلودگی‌های نوری بر پرندگان مهاجر را اختلال در مسیرهای مهاجرت آنها بیان کرد.

ایرنا- «ولی جهانی» مدیرکل میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی گیلان از قرار گرفتن مصلای امام خمینی (ره) رشت در فهرست میراث معاصر معماری کشور خبر داد.

ایستنا- «عباسعلی امامیه» دبیر کنسرسیوم توره‌ای ورودی کره و ژاپن خبر داد: سفر گروهی گردشگران ژاپنی به ایران پس از ۲سال وقفه از سر گرفته شد.

ایستنا- «مسعود رحمانی» مدیر روابط عمومی اداره‌کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی خراسان رضوی گفت: نسخه اسپانیایی شاهنامه فردوسی تاکنون چندین بار رونمایی شده و فقط مراسم رونمایی از این مجموعه در ۲۵ دی‌پهشت لغو شده است.

